

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ «РІВНЕНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ»

Циклова комісія економічних дисциплін



ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Program of the Discipline

МІКРОЕКОНОМІКА
(назва навчальної дисципліни)

MICROECONOMICS
(name of educational discipline)

галузь знань 07 Управління та адміністрування
(шифр і назва галузі знань)

branch of knowledge 07 Management and administration
(code and name of branch of knowledge)

спеціальність 071 Облік і оподаткування
(шифр і назва спеціальності)

specialty 071 Accounting and taxation
(code and name of the specialty)

освітня програма Облік і оподаткування
(назва)

educational program Accounting and taxation
(name)

Програму навчальної дисципліни «Мікроекономіка» для здобувачів освіти ОС «Бакалавр» розроблено на основі освітньо-професійної програми «Облік і оподаткування» галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 071 Облік і оподаткування, затвердженої Вченою радою НУБіП України 24 квітня 2024 року, протокол № 11.

Розробники:

Матвійчук Любов Анатоліївна, викладач економічних дисциплін, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Програму навчальної дисципліни розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії економічних дисциплін

Протокол від 27 серпня 2024 р. № 1

Голова циклової комісії економічних дисциплін

27 серпня 2024 р.

(підпис)

Оксана КОНОНЧУК

(ініціали та прізвище)

Погоджено методичною радою ВСП «РФК НУБіП України»

Протокол від 27 серпня 2024 р. № 1

27 серпня 2024 р.

Голова

(підпис)

Людмила БАЛДИЧ

(ініціали та прізвище)

ВСТУП

Програму навчальної дисципліни «Мікроекономіка» розроблена на підставі освітньо-професійної програми «Облік і оподаткування», затвердженою Вченою радою Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол від 24 квітня 2024 р. № 11). Передумовами вивчення навчальної дисципліни є знання і вміння, одержані здобувачами освіти під час вивчення дисциплін «Статистика», «Аналіз господарської діяльності». Вивчення цього курсу є початковою економічною дисципліною, яка дає можливість оволодіти здобувачами вищої освіти певними теоретичними знаннями, які в подальшому є необхідними при більш глибокому та всебічному розумінні вивчення таких дисциплін як: «Макроекономіка», «Економіко-математичне моделювання», «Управлінський облік», а також галузевих і функціональних економічних наук.

Анотація

Дисципліна «Мікроекономіка» є складовою блоку обов'язкових дисциплін підготовки майбутніх фахівців освітнього рівня бакалавр спеціальності «Облік і оподаткування».

Дисципліна розкриває сутність та місце мікроекономіки в системі економічних наук. Вивчаються суб'єкти мікроекономіки, їх функції та роль. Послідовно розглядаються базові положення мікроекономічної теорії щодо функціонування ринкового механізму, формування попиту і пропозиції, оптимального вибору споживача та виробника; принципи раціональної поведінки економічних мікросистем у ринкових умовах. Досліджуються інструментарій мікроекономічного аналізу та його використання для вивчення та оптимізації поведінки економічних суб'єктів. Обґрунтовуються прийоми мікроекономічних досліджень для аналізу ефективності функціонування господарських мікросистем. Здійснюються економічні розрахунки параметрів моделей, що пов'язані з аналізом та обґрунтуванням раціональної поведінки учасників ринку.

Ключові слова: мікроекономіка, попит, пропозиція, ціна, рівновага, конкуренція, витрати підприємства, монопольний ринок.

Abstract

The discipline "Microeconomics" is a component of the block of mandatory disciplines for the training of future specialists of the bachelor's degree in the specialty "Accounting and Taxation".

The discipline reveals the essence and place of microeconomics in the system of economic sciences. Subjects of microeconomics, their functions and role are studied. The basic provisions of the microeconomic theory regarding the functioning of the market mechanism, the formation of demand and supply, the optimal choice of the consumer and the producer are consistently considered; principles of rational behavior of economic microsystems in market conditions. The tools of microeconomic analysis and its use for studying and optimizing the behavior of economic subjects are studied. The methods of microeconomic research for the analysis of the efficiency of the functioning of economic microsystems are substantiated. Economic calculations of model parameters related to the analysis and justification of the rational behavior of market participants are carried out.

Keywords: microeconomics, demand, supply, equilibrium, competition, enterprise costs, monopoly market.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, ступінь вищої освіти	
Ступінь вищої освіти	бакалавр
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	071 Облік і оподаткування
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	обов'язкова
Загальна кількість годин	120
Кількість кредитів ECTS	4,0
Кількість змістових модулів	2
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма контролю	екзамен
Показники навчальної дисципліни для денної форм навчання	
Форма навчання	денна
Рік підготовки	2024-2025
Семестр	1
Аудиторні години:	120
Лекційні	30
Практичні	30
Семінарські	-
Самостійна робота	60
Кількість тижневих годин для денної форми навчання	4

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни – формування у студентів сучасного фундаментального мислення та системи спеціальних знань у галузі мікроекономічної теорії, основних умінь і навичок практичного застосування компетентностей оптимального вибору в умовах обмежених ресурсів з метою максимізації прибутку (корисності).

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Мікроекономіка» є:

- поглиблення теоретичних знань з економічної теорії;
- тлумачення сутності мікроекономічних явищ та понять;
- опанування методів мікроекономічного аналізу та прийомів формування інформаційного забезпечення для його проведення;
- набуття навичок аналізу проблемних ситуацій та використання знань теорії для їх практичного розв'язання;
- застосування результатів мікроекономічного аналізу для обґрунтування та прийняття управлінських рішень;
- формування знань та практичних навиків механізму функціонування економічних суб'єктів і вибору ними раціональних рішень, що дозволяють досягти максимального результату за мінімальних витрат та обмежених ресурсів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен:

знати:

- основні концепції, закони, теорії та моделі сучасної мікроекономіки;
- основні положення, базовий інструментарій теорії поведінки споживача та теорії виробництва;
- особливості ціноутворення на досконало конкурентних, монопольних, монополістично конкурентних та олігопольних ринках і розуміти причини існуючих відмінностей;
- причини недовіри ринкових механізмів та функції держави, спрямовані на розв'язання спричинених ними проблем;
- новітні ідеї сучасної мікроекономічної науки і основні тенденції її розвитку;

вміти:

- розв'язувати задачі та аналізувати практичні ситуації на основі засвоєного теоретичного матеріалу;
- використовувати інструментарій попиту і пропозиції для аналізу реальних ринкових ситуацій та наслідків державного втручання у функціонування ринків;
- використовувати інструментарій теорії поведінки споживача для аналізу процесів ухвалення індивідами економічних рішень;
- використовувати інструментарій теорії виробництва для аналізу виробничих рішень фірм;
- аналізувати особливості ціноутворення за різних ринкових структур;
- аналізувати особливості ціноутворення на ринках ресурсів та вплив чинників, які призводять до невдач ринку.

Після закінчення вивчення дисципліни згідно з навчальним планом, передбачається проведення екзамену.

Очікувані результати навчання та сформовані компетентності.

Після вивчення дисципліни «Мікроекономіка» у здобувачів освіти формуються такі **компетентності:**

Загальні (ЗК):

ЗК 01. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 04. Здатність працювати автономно.

ЗК 13. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

Спеціальні (фахові) (СК):

СК 01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, робити узагальнення стосовно оцінки

прояву окремих явищ, які властиві сучасним процесам в економіці.

СК 02. Використовувати математичний інструментарій для дослідження соціально-економічних процесів, розв'язання прикладних завдань в сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування.

Програмні результати навчання (РН):

ПР 01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР 15. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження соціально-економічних явищ і господарських процесів на підприємстві.

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРІЇ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧА ТА ВИРОБНИЦТВА ФІРМИ

Тема 1. Предмет і метод мікроекономіки

Предмет вивчення і задачі дисципліни «Мікроекономіка». Історія формування мікроекономіки як науки та її розвиток у сучасних умовах.

Тема 2. Теорія граничної корисності і поведінки споживача

Сутність поняття «потреби». Види потреб. Економічні та неекономічні блага.

Корисність продукту, її кількісне визначення. Загальна і гранична корисність. Функція корисності. Зміна загальної і граничної корисності у процесі споживання продукту. Перший закон Госсена. Модифікація функції корисності в умовах бюджетних обмежень. Раціональний вибір споживача. Рівновага споживача. Другий закон Госсена.

Тема 3. Аналіз поведінки споживача

Вплив зміни доходу на рівновагу споживача. Графік «дохід – споживання». Поняття «нормальних» та «низькоякісних» товарів. Крива Енгеля. Закон Енгеля. Зміна вибору споживача у результаті зміни ціни одного з товарів або обох товарів. Графік «ціна – споживання». Крива індивідуального попиту. Аналіз впливу на зміну об'єму попиту ефектів доходу та заміщення. Парадокс Джіффена. Виникнення «надлишку споживача» та його вплив на формування ринкового попиту на певний товар.

Тема 4. Попит, пропозиція, їх взаємозв'язок

Сутність поняття «попи». Індивідуальний та ринковий попит. Крива попиту. Закон попиту та його пояснення з точки зору поведінки споживача. Цінові і нецінові детермінанти попиту. Еластичність попиту за ціною та за доходом. Фактори, що впливають на ступінь еластичності попиту. Ринкове пропонування. Крива пропонування. Закон пропонування. Нецінові фактори пропонування. Еластичність пропонування. Механізм балансування попиту і пропонування і встановлення ринкової рівноваги. Ціна рівноваги.

Тема 5. Мікроекономічна модель підприємства

Підприємство як первинна ланка виробництва і як суб'єкт ринкових відносин. Основні типи підприємств у сучасній ринковій економіці. Мотивація поведінки підприємства. Фактор часу і періоди функціонування підприємства: короткостроковий і довгостроковий. Поняття оптимального стану підприємства і стану рівноваги. Фактори виробництва, їхнє угруповання. Виробнича функція підприємства. Валовий, середній та граничний продукт.

Тема 6. Варіації факторів виробництва та оптимум товаровиробника

Варіативність використання виробничих ресурсів. Ізокванти. Виробництво з одним змінним ресурсом. Закон спадної віддачі. Виробництво з двома змінними ресурсами. Правила комбінування виробничих ресурсів. Оптимум виробника.

Тема 7. Витрати і результати виробництва

Витрати підприємства (економічні та бухгалтерські). Поняття Альтернативні витрати». Загальні, середні та граничні витрати. Передумови мінімізації витрат фірми. Доходи підприємства. Валовий, середній та граничний доход. Прибуток підприємства. Показники прибутковості виробництва. Норма прибутку і рентабельність. Правила максимізації прибутку або мінімізації збитків фірми.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОСОБЛИВОСТІ РИНКІВ ДОСКОНАЛОЇ ТА НЕДОСКОНАЛОЇ КОНКУРЕНЦІЇ І РИНОК ВИРОБНИЧИХ РЕСУРСІВ

Тема 8. Ринок досконалої конкуренції

Ознаки досконалої конкуренції. Умови формування ринку досконалої конкуренції. Графік попиту на продукцію окремої фірми та її доходу в умовах чистої конкуренції. Криві пропозиції конкурентної фірми і галузі і рівновага у короткостроковому періоді. Пропозиція фірми у довгостроковому періоді. Крива ринкової пропозиції у довгостроковому періоді та її можливі конфігурації у залежності від характеру динаміки галузевих витрат. Довгострокова рівновага фірми і галузі в умовах досконалої конкуренції.

Тема 9. Монопольний ринок

Ознаки чистої монополії. Умови і причини монополізації виробництва. Крива попиту на продукцію фірми-монополіста. Особливості формування пропозиції монополіста. Вибір монополістом ціни і об'єму виробництва. Цінова дискримінація. Рівновага фірми-монополіста у довгостроковому періоді. Економічні наслідки монополізації виробництва. Методика визначення ступеня монополізації у галузі. Державна антимонопольна політика.

Тема 10. Олігополія та монополістична конкуренція

Сутність олігополістичної моделі. Сфера розповсюдження олігополії. Некооперативна та кооперативна форми ринкової поведінки фірм-олігополістів. Моделі Курно і Бертрана. «Дилема ув'язненого». «Ламана» крива попиту. Лідерство у цінах. Картель. Характерні риси монополістичної конкуренції. Ознаки ринку монополістичної конкуренції. Еластичність попиту в умовах монополістичної конкуренції. Визначення оптимального об'єму виробництва та цінова політика фірми у короткостроковому періоді. Умови досягнення і підтримки беззбитковості у довгостроковому періоді. Нецінова конкуренція: форми, передумови та наслідки.

Тема 11. Ринок факторів виробництва

Попит на товари і попит на фактори виробництва, які потрібні для випуску цих товарів. Ринки факторів виробництва, їхня корелятивність із ринками товарів. Індивідуальний і галузевий попит на фактори виробництва. Граничний продукт у грошовому виразі і ціна фактора виробництва. Крива попиту на виробничий ресурс. Цінова еластичність попиту на виробничі ресурси і фактори, що її визначають. Труд як фактор виробництва і як товар. Сутність заробітної плати, її основні форми та системи. Конкурентний ринок праці. Методика визначення економічної доцільності найму робітників. Формування індивідуального і галузевого попиту на труд. Еластичність пропозиції труда для галузей з різною динамікою витрат виробництва. Обґрунтування вибору робітника відносно праці або відпочинку у світлі ординалістської теорії корисності. Монопсонічний і олігопсонічний ринки праці. Монопольний (профспілковий) ринок праці. Двостороння монополія на ринку праці.

Тема 12. Загальна ринкова рівновага та економіка добробуту

Загальна економічна рівновага. Система рівнянь загальної рівноваги. Загальна рівновага і економічна ефективність. Рівновага в економіці «чистого» обміну. Ефективність за Парето. Ефективність і справедливість. Загальна рівновага і економіка добробуту.

Тема 13. Інституціональні аспекти ринкового господарства

Право власності як передумова ринкового господарства. Форми трансакційних витрат. Зовнішні ефекти (екстерналії). Теорема Коуза. Суспільні блага. Роль держави у ринковій економіці.

4.СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	у тому числі			
		лекції	практичні	с	с. р.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Теорії поведінки споживача та виробництва фірми					
Тема 1. Предмет і метод мікроекономіки	4	2	–	–	2
Тема 2. Теорія граничної корисності і поведінки споживача	10	2	2	–	6
Тема 3. Аналіз поведінки споживача	10	2	2	–	6
Тема 4. Попит, пропозиція, їх взаємозв'язок	12	2	4	–	6
Тема 5. Мікроекономічна модель підприємства	10	2	2	–	6
Тема 6. Варіації факторів виробництва та оптимум товаровиробника	10	2	2	–	6
Тема 7. Витрати і результати виробництва	8	2	2	–	4
Разом за змістовим модулем 1	64	14	14	-	36
Змістовий модуль 2. Особливості ринків досконалої та недосконалої конкуренції і ринок виробничих ресурсів					
Тема 8. Ринок досконалої конкуренції	10	2	4	–	4
Тема 9. Монопольний ринок	10	2	4	–	4
Тема 10. Олігополія та монополістична конкуренція	8	2	2	–	4
Тема 11. Ринок факторів виробництва	10	4	2		4
Тема 12. Загальна ринкова рівновага та економіка добробуту	8	2	2	–	4
Тема 13. Інституціональні аспекти ринкового господарства	10	4	2	–	4
Разом за змістовим модулем 2	56	16	16	–	24
Усього годин	120	30	30	–	60

5. Теми лекційних, практичних, семінарських занять та зміст самостійного вивчення

№ теми	№ заняття	Вид навчальної діяльності	Назва теми	Кількість годин
1	2	3	4	5
			Змістовий модуль 1. Теорії поведінки споживача та виробництва фірми	64
1			Предмет і метод мікроекономіки	4
	1	Лекція 1	Вступ. Предмет вивчення і задачі дисципліни “Мікроекономіка”. Історія формування мікроекономіки як науки та її розвиток у сучасних умовах.	2
		самостійне вивчення	Мікросистема і ринкове середовище	2
2			Теорія граничної корисності і поведінки споживача	10
	2	Лекція 2	Сутність поняття “потреби”. Види потреб. Економічні та неекономічні блага. Корисність продукту, її кількісне визначення. Загальна і гранична корисність. Функція корисності. Зміна загальної і граничної корисності у процесі споживання продукту.	2
		самостійне вивчення	Перший закон Госсена. Модифікація функції корисності в умовах бюджетних обмежень. Раціональний вибір споживача. Рівновага споживача. Другий закон Госсена.	6
	3	практична робота 1	Розв’язування вправ при визначенні граничної корисності	2
3			Аналіз поведінки споживача	10
	4	Лекція 3	Вплив зміни доходу на рівновагу споживача. Графік “дохід – споживання”. Поняття “нормальних” та “низькоякісних” товарів. Крива Енгеля. Закон Енгеля.	2
		самостійне вивчення	Зміна вибору споживача у результаті зміни ціни одного з товарів або обох товарів. Графік “ціна – споживання”. Крива індивідуального попиту. Аналіз впливу на зміну об’єму попиту ефектів доходу та заміщення. Парадокс Джіффена. Виникнення “надлишка споживача” та його вплив на формування ринкового попиту на певний товар	6
	5	практична робота 2	Розв’язування вправ при визначенні граничної корисності	2
4			Попит, пропозиція, їх взаємозв’язок	12
	6	Лекція 4	Сутність поняття “попит”. Індивідуальний та ринковий попит. Крива попиту. Закон попиту та його пояснення з точки зору поведінки споживача. Цінові і нецінові детермінанти попиту. Еластичність попиту за ціною та за доходом	2
		самостійне вивчення	Фактори, що впливають на ступінь еластичності попиту. Ринкове пропонування. Крива пропонування. Закон пропонування. Нецінові фактори пропонування. Еластичність пропонування. Механізм балансування попиту і пропонування і встановлення ринкової рівноваги. Ціна рівноваги.	6
	7	практична робота 3	Розв’язування вправ з визначення коефіцієнта цінової еластичності пропозиції та попиту товару.	2
	8	практична робота 4	Розв’язування вправ з визначення коефіцієнта цінової еластичності пропозиції та попиту товару.	2
5			Мікроекономічна модель підприємства	10
	9	Лекція 5	Підприємство як первинна ланка виробництва і як суб’єкт ринкових відносин. Основні типи підприємств у сучасній ринковій економіці Мотивація поведінки підприємства	2

		самостійне вивчення	Фактор часу і періоди функціонування підприємства: короткостроковий і довгостроковий. Поняття оптимального стану підприємства і стану рівноваги. Фактори виробництва, їхнє угруповання. Виробнича функція підприємства. Валовий, середній та граничний продукт.	6
	10	практична робота 5	Розв'язування вправ при визначенні оптимального стану підприємства і стану рівноваги	2
6			Варіації факторів виробництва та оптимум товаровиробника	10
	11	Лекція 6	Варіативність використання виробничих ресурсів. Ізокванти. Виробництво з одним змінним ресурсом. Закон спадної віддачі.	2
		самостійне вивчення	Виробництво з двома змінними ресурсами. Правила комбінування виробничих ресурсів. Оптимум виробника.	6
	12	практична робота 6	Розв'язування вправ при визначенні максимального прибутку підприємства	2
7			Витрати і результати виробництва	8
	13	Лекція 7	Витрати підприємства (економічні та бухгалтерські). Поняття "альтернативні витрати". Загальні, середні та граничні витрати. Передумови мінімізації витрат фірми.	2
		самостійне вивчення	Доходи підприємства. Валовий, середній та граничний доход. Прибуток підприємства. Показники прибутковості виробництва. Норма прибутку і рентабельність. Правила максимізації прибутку або мінімізації збитків фірми.	4
	14	практична робота 7	Розв'язування вправ при визначенні оптимального обсягу виробництва та вплив факторів на нього.	2
			Змістовий модуль 2. Особливості ринків досконалої та недосконалої конкуренції і ринок виробничих ресурсів	56
8			Ринок досконалої конкуренції	10
	15	Лекція 8	Ознаки досконалої конкуренції. Умови формування ринку досконалої конкуренції. Графік попиту на продукцію окремої фірми та її доходу в умовах чистої конкуренції. Криві пропозиції конкурентної фірми і галузі і рівновага у короткостроковому періоді	2
		самостійне вивчення	Пропозиція фірми у довгостроковому періоді. Крива ринкової пропозиції у довгостроковому періоді та її можливі конфігурації у залежності від характеру динаміки галузевих витрат. Довгострокова рівновага фірми і галузі в умовах досконалої конкуренції.	4
	16	практична робота 8	Криві пропозиції конкурентної фірми і галузі і рівновага у короткостроковому періоді. Довгострокова рівновага фірми і галузі в умовах досконалої конкуренції.	2
	17	практична робота 9	Криві пропозиції конкурентної фірми і галузі і рівновага у короткостроковому періоді. Довгострокова рівновага фірми і галузі в умовах досконалої конкуренції.	2
9			Монопольний ринок	10
	18	Лекція 9	Ознаки чистої монополії. Умови і причини монополізації виробництва. Крива попиту на продукцію фірми-монополіста. Особливості формування пропозиції монополіста	2
		самостійне вивчення	Вибір монополістом ціни і об'єму виробництва. Цінова дискримінація. Рівновага фірми-монополіста у довгостроковому періоді. Економічні наслідки монополізації виробництва. Методика визначення ступеня монополізації у галузі. Державна антимонопольна політика.	4

	19	практична робота 10	Методика визначення ступеня монополізації у галузі.	2
	20	практична робота 11	Методика визначення ступеня монополізації у галузі.	2
10			Олігополія та монополістична конкуренція	8
	21	Лекція 10	Сутність олігополістичної моделі. Сфера розповсюдження олігополії. Некооперативна та кооперативна форми ринкової поведінки фірм-олігополістів. Моделі Курно і Бертрана. “Дилема ув’язненого”. “Ламана” крива попиту. Лідерство у цінах.	2
		самостійне вивчення	Картель. Характерні риси монополістичної конкуренції. Ознаки ринку монополістичної конкуренції. Еластичність попиту в умовах монополістичної конкуренції. Визначення оптимального об’єму виробництва та цінова політика фірми у короткостроковому періоді. Умови досягнення і підтримки безбитковості у довгостроковому періоді. Нецінова конкуренція: форми, передумови та наслідки.	4
	22	практична робота 12	Розв’язання вправ з визначення оптимального об’єму виробництва та цінової політики фірми	2
11			Ринок факторів виробництва	10
	23	Лекція 11	Попит на товари і попит на фактори виробництва, які потрібні для випуску цих товарів. Ринки факторів виробництва, їхня корелятивність із ринками товарів. Індивідуальний і галузевий попит на фактори виробництва.	2
	24	Лекція 12	Граничний продукт у грошовому виразі і ціна фактора виробництва. Крива попиту на виробничий ресурс. Цінова еластичність попиту на виробничі ресурси і фактори, що її визначають.	2
		самостійне вивчення	Труд як фактор виробництва і як товар. Сутність заробітної плати, її основні форми та системи. Конкуренційний ринок праці. Методика визначення економічної доцільності найму робітників. Формування індивідуального і галузевого попиту на труд. Еластичність пропозиції труда для галузей з різною динамікою витрат виробництва. Обґрунтування вибору робітника відносно праці або відпочинку у світлі ординалістської теорії корисності. Моносонічний і олігосонічний ринки праці. Монопольний (профспілковий) ринок праці. Двостороння монополія на ринку праці.	4
	25	практична робота 13	Формування індивідуального і галузевого попиту на працю. Еластичність пропозиції труда для галузей з різною динамікою витрат виробництва.	2
12			Загальна ринкова рівновага та економіка добробуту	8
	26	Лекція 13	Загальна економічна рівновага. Система рівнянь загальної рівноваги. Загальна рівновага і економічна ефективність.	2
		самостійне вивчення	Рівновага в економіці “чистого” обміну. Ефективність за Парето. Ефективність і справедливість. Загальна рівновага і економіка добробуту.	4
	27	практична робота 14	Розв’язання вправ з загальної рівноваги і економічної ефективності.	2
13			Інституціональні аспекти ринкового господарства	10
	28	Лекція 14	Право власності як передумова ринкового господарства. Форми трансакційних витрат.	2
	29	Лекція 15	Зовнішні ефекти (екстерналії). Теорема Коуза.	2
		самостійне вивчення	Суспільні блага. Роль держави у ринковій економіці.	4
	30	практична робота 15	Суспільні блага. Роль держави у ринковій економіці.	2
			Всього	120

6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

№	Тема дисципліни	Вид індивідуального завдання
1	Позитивні й нормативні наукові результати мікроекономічних досліджень.	реферат
2	Наслідки встановлення акцизних податків на економічний стан покупців і продавців.	реферат
3	Павутиноподібна модель ринкової рівноваги.	реферат
4	Еластичність попиту у поясненні конкурентних відносин на ринку.	реферат
5	Еластичність пропозиції: значення для прогнозування зміни ринкової ситуації	реферат
6	Рідкісність ресурсів та альтернативність вибору: мікроекономічний аналіз.	реферат
7	Повна та обмежена раціональність споживача у поясненні реальних економічних ситуацій.	реферат
8	Концепція надлишку на ринку споживачів товарів.	реферат
9	Співвідношення ефектів доходу і заміни для різних товарів.	реферат
10	Ното економікус в мікроекономіці.	реферат
11	Доповнюваність, подільність, мобільність та інтенсивність використання факторів виробництва.	реферат
12	Види виробничих функцій: класична, неокласична (Кобба-Дугласа), лінійно-обмежена (Леонтєва-Вальраса), технологічні (інжинірингові) виробничі функції тощо.	реферат
13	Еластичність масштабу та її зв'язок з еластичністю виробництва.	реферат
14	Мінімально ефективний розмір виробництва та структура ринку.	реферат
15	Поліполістичний спосіб поведінки суб'єктів конкурентного ринку.	реферат
16	Діагностика ринкової рівноваги за А.Маршаллом і за П.Вальрасом.	реферат
17	Методи діагностування ринкової влади.	реферат
18	Стимування монополістичної влади: антитрестівська політика.	реферат
19	Надлишок споживача, надлишок виробника і чисті втрати для суспільства за умов монополії.	реферат
20	Олігополія з позиції теорії ігор. “Дилема ув'язнених” – приклад некооперативної гри з ненульовою сумою.	реферат
21	Моделі поведінки лідерів і аутсайдерів на олігопольних ринках гомогенних і гетерогенних благ.	реферат
22	Ігрові моделі поведінки олігополістів на ринку гетерогенного блага.	реферат
23	Позитивні та негативні аспекти рекламної пропаганди товарів.	реферат
24	Порівняльна оцінка ефективності різних ринкових структур.	реферат
25	Ціни на виробничі ресурси і найменш витратне їх поєднання у виробництві продуктів.	реферат
26	Економічні наслідки встановлення мінімального рівня заробітної плати.	реферат
27	Мікроекономічний аналіз взаємозв'язку інвестицій і процентних ставок.	реферат
28	Прибуток як генератор ринкової економіки.	реферат
29	Інституціональне середовище ринкової економіки.	реферат
30	Обмежена спроможність ринкового механізму та функції держави.	реферат
31	Теорія двохсторонніх ринків як важливий елемент теорії галузевої організації Ж.Тіроля.	реферат
32	Розвиток теорії недосконалої конкуренції в роботах Ж.Тіроля.	реферат
33	Мікроекономічний аналіз впливу монополій та олігополій на функціонування сучасних ринків з недосконалою конкуренцією.	реферат
34	Мікроекономічний аналіз наслідків державного регулювання ринків в розвиненій ринковій економіці.	реферат

7. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ НА ЕКЗАМЕН

1. Предмет мікроекономіки та його взаємозв'язок з мікроекономікою.
2. Народногосподарські проблеми і мікроекономіка. Координація економічних виробів.
3. Методологія мікроекономіки, теорії і моделі.
4. Позитивний і нормативний економічний аналіз.
5. Використання графіків. Границя виробничих можливостей та її значення.
6. Основні проблеми економічної організації суспільства.
7. Економічна теорія. Раціональність.
8. Ціновий механізм і ринок як засіб вирішування проблем економічної організації суспільства.
9. Попит: крива попиту, переміщення по кривій, зрушення кривої попиту.
10. Пропозиція: крива пропозиції, переміщення по кривій, зрушення кривої пропозиції.
11. Взаємодія попиту і пропозиції.
12. Використання аналізу попиту і пропозиції в практиці господарювання.
13. Еластичність попиту по цінах та її фактори.
14. Еластичність попиту по доходу і перехресна еластичність.
15. Еластичність пропозиції. Фактор часу.
16. Практичне використання, поняття еластичність.
17. Потреби. Економічні блага.
18. Корисність (загальна і гранична). Графічне зображення граничної корисності. Загальна економічна цінність блага. Принцип спадання граничної корисності.
19. Криві байдужості. Карта кривих байдужості. Кривизна кривих байдужості.
20. Бюджет і ціни.
21. Рівновага споживача. Використання кривих байдужості для пояснення споживчого вибору.
22. Ефект заміщення і ефект доходу. Криві "доход-споживання". Криві "ціна-споживання". Криві Енгеля.
23. Споживчий надлишок.
24. Підприємницька фірма - форма організації бізнесу. Фірми як організатори. Функції підприємницької фірми.
25. Ділова людина і ризик. Його види, вимірювання, оцінки.
26. Самострахування ризику.
27. Підприємництво і арбітражування.
28. Підприємство і процес інновацій.
29. Маркетинг як форма підприємства.
30. Виробнича функція, її властивості.
31. Ізокванти. Карта ізоквантів.
32. Виробничий вибір в короткостроковому періоді. Закон спадання виробничої віддачі.
33. Зміни масштабів виробництва.
34. Витрати виробництва в короткостроковому періоді.
35. Суть витрати виробництва, їх класифікація, поняття ізокошти.
36. Витрати виробництва в довгостроковому періоді.
37. Ринкові структури, їх різноманітність. Характеристики вдосконалого конкурентного ринку.
38. Максимізація прибутку конкурентною фірмою.
39. Крива пропозиції конкурентної фірми і галузі в короткостроковому плані. Фактори короткострокової ринкової пропозиції.
40. Довгострокова конкурентна рівновага і пропозиція товарів.
41. Чиста монополія і монополярна влада.
42. Попит на продукцію монополіста.
43. Максимізація прибутку монополістичними фірмами в короткостроковому плані.

44. Довгострокова монопольна рівновага.
45. Монопольна рівновага і конкурентна рівновага.
46. Модель цінової дискримінації.
47. Характеристики монопольної конкуренції.
48. Короткострокова і довгострокова рівновага фірм при монополістичній конкуренції.
49. Витрати нецінової конкуренції. Особливості просування товарів на ринках з монополістичною конкуренцією.
50. Основні характеристики олігополії.
51. Дуополія Курно. Варіація Курно.
52. Стратегія поведінки виробника при олігополії. “Теорія ігор”.
53. Змова і картелі.
54. Моделі олігополії.
55. Концентрація ринку, діагностика монопольної влади.
56. Антитрестівська політика.
57. Регулювання природних монополій.
58. Регулювання конкурентних галузей.
59. Досконала конкуренція на ринках ресурсів.
60. Цінова еластичність попиту на ресурси, її фактори в галузі.
61. Ринковий попит та ринкова пропозиція ресурсів.
62. Економічна теорія праці, пропозиція індивідумом своєї праці.
63. Конкурентна рівновага, зрушення попиту і пошкваллення ринків праці.
64. Диференціація заробітної плати на конкурентних ринках і мобільність ресурсів.
65. Особливості попиту на ресурси монополії. Монополія і олігопсонія на ринку праці.
66. Двостороння монополія і ринок праці.
67. Дискримінація на ринках робочої сили.
68. Капітал, процент з капіталу, ринковий попит на займані кошти і пропозиція збережень.
69. Інвестування капіталу. Фактори, що визначають інвестиційні рішення фірми.
70. Довгострокові інвестиції і дисконтування.
71. Інвестування капіталу і ризик.
72. Ринки природних ресурсів.
73. Зовнішні ефекти і суспільні блага.
74. Оптимізація суспільного вибору.
75. Економічна оцінка соціальних проектів.
76. Принцип порівняльних переваг в міжнародній торгівлі.
77. Валютний курс і платіжний баланс.

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час вивчення дисципліни «Мікроекономіка» у навчальному процесі застосовуються такі методи навчання: розповідь, бесіда, лекція, пояснення, демонстрація, ілюстрація, навчальна дискусія, диспут, самостійне виконання практичних завдань, розв’язування задач, виконання вправ.

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

9.1. Форми та засоби поточного і підсумкового контролю

Контроль знань здобувачів освіти здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Видами контролю знань здобувачів освіти є поточний модульний та підсумковий.

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання здобувачів освіти з дисципліни є:

- індивідуальне опитування, фронтальне опитування;
- поточне опитування перед виконанням практичних робіт;
- модульні контрольні роботи;
- екзамен.

Поточний контроль здійснюється на лекції і покликаний привчити студентів до систематичної проробки пройденого матеріалу і підготовки до майбутньої лекції, дозволяє встановити ступінь засвоєння теорії, виявити найбільш важкі для сприйняття студентів розділи з наступним роз'ясненням їх. Поточний контроль на практичних заняттях проводиться з метою виявлення готовності студентів до занять у таких формах:

Модульний контроль знань є показником якості вивчення окремих розділів, тем і пов'язаних з цим пізнавальних, методичних, психологічних і організаційних якостей студентів.

Модульний контроль може проводитись усно й письмово, у вигляді модульної контрольної роботи, індивідуально або у групі.

Зміст курсу дисципліни «Мікроекономіка» поділений на 2 змістових модулі. Кожен модуль включає в себе лекції, практичні роботи та самостійну роботу здобувачів освіти і завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу.

У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1-7, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 8-13.

Після завершення відповідного змістового модуля проводяться модульні контрольні роботи (МКР). До модульної контрольної роботи допускаються здобувачі освіти, які опрацювали весь обсяг теоретичного матеріалу в т. ч і матеріал, призначений для самостійного вивчення, виконали практичні роботи.

Рейтингову кількість балів здобувача освіти формують бали, отримані за модульні контрольні роботи.

Участь здобувачів освіти в контрольних заходах обов'язкова. МКР проводиться у письмовій формі, завдання обов'язково включають матеріал, який передбачено до самостійного опрацювання здобувачами освіти. Здобувач освіти, який не виконав вимоги щодо самостійної роботи чи будь якого іншого виду навчальної діяльності, не допускається до складання МКР і даний модуль йому не зараховується.

Після проведення проміжних атестацій (модульного контролю) з усіх змістових модулів і визначення їх – рейтингових оцінок визначається рейтинг здобувача з навчальної роботи R_{HP} (не більше 70 балів) за формулою:

$$R_{HP} = \frac{0,7 \cdot (R_{2M}^1 + R_{2M}^2)}{2},$$

де R_{2M}^1, R_{2M}^2 , – рейтингові оцінки зі змістових модулів за 100-бальною шкалою;

2 – кількість змістових модулів.

На рейтинг з навчальної роботи може впливати рейтинг додаткової роботи.

Підсумковий контроль здобувачів освіти проводиться з метою оцінки їх знань і навиків з дисципліни. Основна мета – встановлення дійсного змісту знань студентів за обсягом, якістю і глибиною і вміннями застосовувати їх у практичній діяльності. Оцінка навчальної успішності здобувачів освіти здійснюється під час семестрового оцінювання у формі екзамену, який передбачає відповідь на тести та практичні завдання, які потребують комплексної відповіді або аналізу і порівняння.

9.2. Критерії оцінювання результатів навчання

В основу рейтингового оцінювання знань здобувача освіти покладена 100-бальна шкала (максимально можлива сума балів, яку може набрати здобувач освіти за всіма видами контролю знань з дисципліни).

Оцінка «відмінно» (бали 90-100) виставляється здобувачу освіти, який систематично працював впродовж семестру, показав під час підсумкового контролю різнобічні і глибокі знання програмного матеріалу, вмів успішно виконувати завдання, які передбачені програмою, засвоїв зміст основної та додаткової літератури, усвідомив взаємозв'язок

окремих розділів дисципліни, їх значення для майбутньої професії, виявив творчі здібності у розумінні та використанні навчально-програмного матеріалу, проявив здатність до самостійного оновлення і поповнення знань.

Оцінка «добре» (бали 74-89) виставляється здобувачу освіти, який виявив повне знання навчально-програмного матеріалу, успішно виконує передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, що рекомендована програмою, показав достатній рівень знань з дисципліни і здатний до їх самостійного оновлення та поповнення у ході подальшого навчання та професійної діяльності.

Оцінка «задовільно» (бали 60-73) виставляється здобувачу освіти, який виявив знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та наступної роботи за професією, справляється з виконанням завдань, передбачених програмою, допустив окремі похибки у відповідях під час підсумкового контролю, але володіє необхідними знаннями для подолання допущених похибок під керівництвом науково-педагогічного працівника.

Оцінка «незадовільно» (бали 0-59) виставляється здобувачу освіти, який не виявив достатніх знань основного навчально-програмного матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може без допомоги викладача використати знання при подальшому навчанні, не спромігся оволодіти навичками самостійної роботи.

9.3. Оцінювання за формами контролю

Поточний контроль	Рейтинг з навчальної роботи	Рейтинг з додаткової роботи	Підсумкова атестація (залік)	Загальна кількість балів
Змістові модулі 1-2				
0-100	0-70	0-20	0-30	0-100

9.4. Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно (5)	зараховано
74-89	добре (4)	
60-73	задовільно (3)	
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання (2)	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни (1)	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Програма навчальної дисципліни
2. Курс лекцій з дисципліни
3. Методичні вказівки до виконання практичних робіт
4. Питання до модульних контрольних робіт
5. Модульні контрольні роботи
6. Питання до екзамену
7. Екзаменаційні білети
8. Роздавальний матеріал
9. Презентації до тем
10. Електронний навчальний посібник

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Азьмук Л.А., Задорожна Н.В. Мікроекономічна теорія виробництва та витрат: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2018. – 100 с.
2. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: Підручник: у 2-х кн. – Кн.2: Мікроекономіка. Затверджено МОН/ За ред. С.М. Панчишина. – К., – 2020– 437с.
3. Бажал Ю. М. Економічна теорія технологічних змін: Навч. посібник. – К.: Заповіт, 2018. – 240 с.
4. Базилевич В., Лук'янов В., Писаренко Н., Квіцинська Н. Мікроекономіка: опорний конспект лекцій. – К.: Четверта хвиля, 2018. – 248 с.
5. Ватаманюк З.І., Панчишин С.М., Ревенчук С.К. та ін. Економічна теорія: макро- і мікроекономіка: Навч. посібник / За ред. З. Ватаманюка та С. Панчишина. – К.: “Видавничий дім” Альтернативи, 2021. – 606 с.
6. Веріан Гел. Р. Мікроекономіка: проміжний рівень. Сучасний підхід: Підручник. 6-те вид. / За ред. С.Слухая, П. Банщикова. – К.: Лібра, 2019. – 632с.
7. Гамільтон Дж. Методичний посібник до «Мікроекономіки» Р. Піндайка і Д. Рубінфелда / Пер. з англ. А. Олейника, Р. Скільського. – К.: Основи, 2016. – 233 с.
8. Долан Э. Дж., Линдсей Д. Мікроекономіка : Пер. з англ.: Екон. шк., 2020. – 448 с.
9. Задорожна Н.В. Мікроекономічна теорія виробництва і витрат: Навч. посібник, – К.: КНЕУ, 2023. – 219 с.
10. Задоя А.О. Мікроекономіка. Курс лекцій та вправи. – К.: «Знання», 2020 – 211с
11. Задоя А.О. Мікроекономіка: Курс лекцій: Навч. посібник. – К.: Знання, 2021. – 176 с.
12. Карагодова О. О., Черваньов Д. М. Мікроекономіка: Навч. посібник. – К.: Четверта хвиля, 2019. – 204 с.
13. Кириленко В. І. Мікроекономіка: Навч. посібник для студентів екон. спец. вузів. – К.: Таксон, 2018. – 334 с.
14. Макро- та мікроекономіка [Електронний ресурс] : навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня / М. С. Бріль, О. М. Кліменко, А. В. Литвиненко та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, доцента М. А. Мащенко. — Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 214 с. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/27811/1/2021.pdf> (дата звернення: 01. 09.2024).
15. Мартин О. М. Мікроекономіка: теорія, тести, задачі. Частина І: навчальний посібник. Львів : ЛДУ БЖД, 2021. 271 с. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/bitstream/123456789/9186/1/%D0%9C%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%D1%87.%2021.pdf> (дата звернення: 01. 09.2024).
16. Мікроекономіка : підручник / [А. П. Наливайко, Л. А. Азьмук, П. Г. Банщиков та ін.] ; за наук. ред. А. П. Наливайка. – К. : КНЕУ, 2021. - 446 с.
17. Мікроекономіка: навч. посіб. / Г.П. Пасемко, Л.Г. Бага, Г.Є. Беседіна та ін. – Харків: ХНАУ, 2020. – 118 с. URL: file:///I:/%D0%A0%D0%94%D0%90%9A%D0%90_2024/2020_Mikroekonomika.pdf. (дата звернення: 01. 09.2024).
18. Мікроекономіка: навчальний посібник. Укл. С.В. Бойда. Чернівці: Чернівець. нац. унів.-т., 2021. 176 с. URL: https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/32651/1/Mikroesopomic_2021.pdf (дата звернення: 01. 09.2024).
19. Мікроекономіка: Навч. посібник / Н. М. Каменева, М. В. Косич, О. Ю. Александрова та ін. – Харків: УкрДУЗТ, 2022. – 305 с. URL: <http://lib.kart.edu.ua/bitstream/123456789/8611/1/%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%BD%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf> (дата звернення: 01. 09.2024).
20. Наливайко А.П., Євдокимова Н.М., Задорожна Н.В. Мікроекономіка: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. За заг. ред. А.П. Наливайко. – К.: КНЕУ, 2019. – 208 с.

21. Практикум з мікроекономіки до підручника «Мікроекономіка» за наук. ред. А.П.Наливайка / [С.В.Прохорова (кер.кол.авт., Л.А.Азьмук, П.Г.Банщиков та ін.]. – К.:КНЕУ, 2020. – 522 с.

12. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <https://buklib.net/books/22254/>
2. pidruchniki.com/politekonomiya/logichno-tezoviy_viklad_pitan_navchalnoyi_distsiplini_mikroekonomika
3. <https://studfiles.net/preview/5704415/page:3>
4. <https://www.slovnyk.ua>
5. <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream//Mikroekonomika.pdf>